Број 185. У Новом Саду, у суботу 23. августа 1908. Година XLIII

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 крун. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 16 п. на четврт године 9 круна 75 пот,
За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.
Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.
Телефон бр 131

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
(Вечерњи лист.)
ИЗДАЊЕ „РАДА“ ЗИДОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чавића Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 23

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Како смо бирали патријархе кроз 200 година?

VIII.

Сабору 1882. године запушио је краљевски комесар уста. Кад је прочитан кр. рескрипт о именовању Германа Анђелића, он је одгодио сабор на неизвесно време. Није било могуће ни писнути, нит шкрипнути зубима

Али је сабор од 1882. године оставио у аманет првом сабору који се састане после њега, да продужи ту ствар. Тај аманет није остављен написмено — он је био ћутке саопштен. То се разумело по себи.

Сабор који је требао да изврши аманет сабора од 1882. године био је 1885. године. Народ није могао да се помири са наименовањем Германа Анђелића. Њега су називали увек „наименовани патријарх“ и место Његова Светост, „Његова Наименованост“ да се разликује од других изабраних патријарха.

У очи сабора 1885. године, писале су новине, и говорили сви стари посланици народне странке, да под наименованим патријархом и његовим председништвом сабор не може и не сме радити. Чак су неки говорили: Не можемо с њим бити ни у једној соби, не можемо удисати с њим један ваздух

Сабор је отворен 11. септембра 1885 године. Краљевски комесар био је и опет Ервин Чех. У краљевском рескрипту стајало је, да је сабор сазван на основу IX. зак. чланка, а у смислу саборског устројства од 1885. године. Дакле да ради своје редовне послове.

Сабор је сматрао, да је најредовнији посао, да расчисти онај стари рачун о наименовању

Први посао овога сабора беше — адреса. Дуго се ломило у клубу посланика око те адресе. И мора се рећи: Адреса је испала тако, да се од ње није могло много више тражити.

О наименовању патријарха, било је у адреси и ово: Наименовање Германа Анђелића за патријарха незаконито је, и „тај је чин дубоко дирнуо српски народ, управо поразио га је“. У адреси је било, како је на челу цркве „дошла личност, чије становиште према нашој народној црквеној автономији стоји у отвореној опреци па у опреци и са самим државним законима“. И још је било у адреси реч по реч ово:

„У оваким околностима овај најоданији српски народни црквени сабор није у стању по цркву и народ поспешно делати“. А на крају се вели: „Нека **Ваше Величанство изволи наредити да се именовањем митрополита-патријарха суспендовано право на слободан избор митрополита-патријарха успостави“.**

Ову је адресу усвојио сабор — једнодушно. Кад су после те седнице посланици отишли у клуб, онда сам ја — писац ових редова, казао ово: „Адресу смо примили и сад да закључимо да идемо кући“. — Велика већина питала је зачуђено: — А зашто то? — Ја сам прочитао оно место из адресе које гласи: „У оваким околностима овај најоданији српски народни црквени сабор није у стању по цркву и народ поспешно делати“. Па кад смо казали краљу и влади овако отворено, да не можемо успешно радити под оваким околностима, и молили да нам се те околности измену и повређено право успостави, зар ви мислите да ускоро свему томе још останемо и радимо?

Мој је предлог у клубу са огромном већином гласова — пропао. — Него је усвојена — ограда. У њој се казало, да сабор стоји на становишту које је изражено у адреси (дакле не одриче га се. А само би још то требало). Али с друге стране осећа сабор живу потребу, да се автономија уреди, „приступа свом законом раду уз ограду, да се из тог могу извлачити икакви закључци на признање у истој адреси наглашеног данашњег фактичног стања“.

Ја сам предлагао, пошто стојимо на становишту, да овај сабор под овим изнимним приликама успешно радити не може, то да обустави свој рад све дотле, док се не уклоне оне неприлике и препреке које овај рад прече.

Није било 10 посланика да ме помогну и сабор је са свима гласовима против 7 усвоио ограду и радио даље.

Ја сам идући дан поднео оставку на сабореком чланству, а после мене је то учинио, молим сто пута за опроштење, и др. Младен Јојкић. Но за извину што упадох у то друштво, служи ми, ово: Он је у једном непромишљеном часу питао своје белоцркванске бираче шта да ради. А они му одговорише „Програм у руке па читајте. И ми држимо да се под Германом радити не може. Дакле управ није изашао из сабора он, него његови бирачи белоцркванског среза.

* * *

Кад је сабор 1885. године продужио свој рад, донео је: „Уредбу о избору православног архиепископа карловачког и митрополита патријарха српског.“ У тој уредби се каже, да „сабор бира архиепископа карловачког и митрополита патријарха српског из круга епископа, који стоје под карловачким архиепископом и митрополитом патријархом српским.“ Избор да буде листићима. После проглашења из ора, уништују се листићи пред лицем целог сабора. Краљевски повереник поднаша обављени избор Његовом Величанству на највишу потврду и саопштава сабору највише решење о том. Чланак X. те уредбе установљава: Ако изабрани епископ не буде добио потврду, има се нов избор обавити, са искључењем непотврђеног лица, и овога пута натполовичном већином изабрани епископ постаје архиепископ и митрополит патријарх српски.

IX.

На реду је сабор 1890. године, који је бирао патријарха и изабрао — Бранковића. Краљевски комесар био је барон Федор Николић, присни пријатељ Георгија Бранковића, који је био и отворени кандидат угарске владе и Беча.

Сабор је отворен 12. априла. У краљевском рескрипту стоји, да се сабор сазива „ради избора митрополита“. Краљевски повереник имаће да „уобичајеном свечаношћу

ПОДЛИСТАК.

РИБА ВЕЗ ГЛАВЕ.

(Слика из Старе Србије).

— У „друство“ се и калуђери жене а некмоли попови, иди тако ти Бога!.. подвикне весело поп Нака једнога дана испивши чашу мастике, белу као мученицу, до у кап. Набра обрве, ушиљи бркове и брадицу и начини руком један полукруг. Пљуцну и весело продужи.

Ех, овај живот, не траје хиљаду година, де да пијемо!... узе поново чашу и куцну се са осталима.

— Тако је вала попе, 'аклија си! сви у један глас и сви чаше у кап.

Поп Нака је јединствен поп у целој околини једне половине, да не рачунамо другу половину са поп Кићом и поп Јагуридом Весео кад гутне коју чашу више, смицалица кад је трезан а са знањем долази у линију или у коло „Поп Кићиних из Горског Вијенца“. Шта ћеш де, кад му је тад време било, јер су грчки митрополити попили свакога за новац, па ма он имао неки велики недостатак За Грке је био символ спасења — новац, а да дођу до тог циља нису се стидили и и бојали Бога да употребе сва могућа средства. Но опет, поп Нака није ни тражио да се запопи, јер је увек признавао своју неспрему, али је село тако хтело!

За народ би све учинио и све дао, тако је био добар и тако је често у свом друштву говорио па и своје последње благо — попадију. Но да видите, ово је била само једна шала поповска — све за народ и народ за њега. Али поп Нака није то тражио од својих парохијана. (?)

С друге стране, за своје уже друштво никад не би пожалио и дао би последњу пару сам да се пије и весели. Јако воли приче и прикажње. а радо и сам прича. Ако би што паметно или обр тно учинио, што се врло често дешавало, то би вешто завијено причао као да се десило на другом месту или учинио други Па опет, сви знају да је то лично његово масло.

Једног дана, почетком јесени или свршетком лета, кад се вади и топи конопља, кад се најбоље и највише пије а мање мисли, кад је све на Морави и по пољу, кад су код куће само прошене девојке и по која невеста, кад се суче конопља и праве конопци, кад се једу крушке и јабуке, кад се мисли о љубави и састанцима итд. седео е поп Нака на троножној столици у кругу још пет сеоских готована, што би нам се на први поглед учинило, али су то били све сами оп тинари. — Пред њима пет чаша до пола испражњене мастике, а на средини једно „полоканче пуно ракије. Пијуцкали су и причали. У почетку озбиљно, дотичући се данашње политике, док пост пено не заглибаше заједно са механџијом у сеоске дневне догађаје. Ту се тек развеже причање. смех и шала не знаш од кога више.

— Благослови оче!.. викну на сав глас тутор, да би прекинуо смех и искапи до дна

Поп Нака климну главом, преврну очима и преврну чашу.

Ту вештину уп требе и остали да за час оста празно полаканче.

— Ај!... механџија, од мене једну полоку!.. није сваки дан Ђурђев-дан!.. викну благајник, односно тутор, и забаци капу да му се пушила глава.

Пушила се свима.

— 'Фала туторе, да ти се види!... заблагодари кмет у име свију.

Сви су причали по нешто занимљиво из живота чаробне конопље не устежући се у појединостима као и да рукама показују.

Поп се није толико затезао, али је опет толико мајстор био. да прича као да је други то учинио и тако прошао.

Причање се највише врало око конопље јер је конопља, најподесније, створено место за љубавне састанке!.

— Живела конопља!.. викну весело поп и сви искапе пуне чаше

Напуне опет да и даље наставе смех и шалу.

Поп се нечему досети и уста.

— 'Де попе?!... упитају га сви, задржавајући га да остане.

— Седите, седите, сад ћу доћи .. ама сад ћу доћи!...

Опет седоше и продуже шалу, а поп полако из механе. Где је отишао то нико не зна до попа.

отвори сабор и избор архиепископа, митрополита и патријарха по сабору обавити“.

Спомињем, да је на овом сабору била велика поцепаност. Либерали су ушли у избор руку под руку са нотабилитетима, Максимовићевцима. Њих је везивало то, што су имали заједничког кандидата за патријарха — владику Георгија Бранковића. А хтели су да скрше радикале. Осим других узрока и за то, што радикали нису никако хтели Бранковића.

Либерали и нотабилитети основали су и заједнички клуб, под именом „клуб народне странке“. Но кад је у том клубу дошло питање: ко да буде потпредседник сабора, либерали су хтели дра Вучетића, а нотабилитети Нику Максимовића. Око тога су се поцепали и имали су после 2 клуба.

Занимљиво је, како су се држали либерали при овом избору патријарха. Као што је познато либерална странка изрекла је 1872. године да неће улазити у избор патријарха све донде, док се не потврди уредба за избор.

Но већ 1874. год. одрекла се либерална странка тог начела. Она је те године бирала Стојковића и Ивачковића. 1881. године бирала је поново Стојковића и Живковића и ако статут о избору митрополита и патријарха још није био потврђен.

Либерали би ушли и 1890. године у избор, али су сад били у тешком положају. Њихов последњи кандидат био је Живковић. Они Живковића нису хтели, него су хтели Бранковића. Онога Бранковића, који је 1881. године изненада издао њихову странку и кога су онда бедили да је издавао тајне краљевском комесару и „истерали га из клуба народне странке“, као што је писала „Застава.“

Либералима је било мучно изаћи пред народ и гласати за Бранковића. Но они су могли помоћи му и тиме, ако се макар уздрже од гласања. Зато су потегли иза појаса ону стару кебу, да се не упуштају у избор бајаги због начела, „што статут још није потврђен.“

Народ је још онда провидио ту комендију. А да је то била комендија, потврдили су на прошлом сабор 1908. године др. Полит, Лаза Обреновић, др. Богдан Медаковић јер су се упустили у избор и гласали на Мирона Николића. А ето статут о избору митрополита није ни сада још потврђен.

14. априла био је избор патријарха. Краљевски комесар изнео је у своме говору, да је „први посао сабора“ попуњење митрополијске столице. Разуме се да је на крају напоменуо и она „3 дана.“ Он рече: У осталом поверавам мудром увиђењу сабора да ли жели одмах после богослужења приступити избору, или одгонити га до идућег дана, али очекујем на сваки начин, да се избор у року од 3 дана обави.“

Посланици у оном случају баш нису знали шта да раде 3 дана, јер су били конституисани а задали су им лекцију, да први посао сабора буде избор митрополита. Они су приступили избору, и гласови беху овако подељени: Бранковић доби 38 гласова; Живковић 11, Стојковић 3, а 18 посланика нису гласали. Стојковићева 3 гласа прећоше после на Бранковића, те Бранковић доби 41 глас, Живковић 11., а 18 не гласаше.

За Бранковића су гласали скоро сами нотабилитети и клерикали, што је било прилично исто. За Живковића радикали. Од оних који нису гласали, изјавише петорица изрично, да не гласају зато, што статут о избору патријарха није повређен

Ово је гледиште по мом мишљењу опасно, јер оно у ствари признаје да ми нисмо имали и немамо право на избор митрополита-патријарха, него треба тек статут да нам га даде и обезбеди. А у ствари би статут требао само да утврди појединости. У истини смо ми имали право и имамо право на слободан избор митрополита-патријарха, само су нам то право изигравали.

28. априла прочитана је у сабору потврда избора. У кр. рескрипту стоји: „На представку нашег министар-председника (овде нема и министра просвете и бана) овоме избору највишом потврдом приступамо.

Као што се види, о наименовању, једногласности и о другом нема сад ни спомена. То је зато, што је макар и већином гласова изабран онај, кога је и влада желела. А кад се то догоди, онда је све добро.

* * *

Хоћу да споменем још једну ствар. Може бити да је многи и нису запазили.

Пре но што ће отпочети избор патријарха, увек су краљевски комесари, у име владарево, предочавали сабору, какав треба да је изабрани патријарх. Увек су истицали, да изабрани треба оне друге да надмаша у врлинама, и да буде по вољи како Његовом Величанству тако и цркви. Поред овога била је у тим говорима још по која реч. Увек с нарочитом намером. Н. пр. да буде енергичан. То је 1881. год. значило — Герман.

На последњој седници данашњег сабора, 19. јула 1908. год., било је у говору кр. комесара два необична места. На почетку, да изабрани патријарх треба да одговара осим другог и „законитим захтевима“. Ја сам пажљиво тражио ту реч у говорима других кр. комесара, нисам је нашао. У новијима је зацело нема. И нашто? Та избор је скучен на епископе. А патријарх наш није ништа друго до епископ, само први међу равнима. Па какви се „законити захтеви“ могу још тражити од патријарха које не мора да има епископ?!

На завршетку је изрекао кр. комесар, да изабрана личност треба да буде „не само у Његовог Величанства омиљена, **него ју жели и цела српска митрополија“.**

Знате ли како су гласиле те речи на саборима из уставног доба Тамо је стајало, да се бира онај, који је не само Његовом Величанству повољан, „него који и за целокупну грчко-источну митрополију користи пружа“. Каква разлика у ономе, што у први мах изгледа, да нема разлике?! Данас се не тражи, да „**целој митрополији користи пружа**“, него се тражи онакав, кога „**цела митрополија жели**“. Зар се овде и опет не тражи у мало завијеној форми — једногласан избор? Или је зар то само — случајно?!

* * *

На завршетку немам много да кажем. Ја нисам износио до сад само голе догађаје. Оно што је најглавније, трудио сам се и да протумачим.

Тамо, где смо са избором митрополита-патријарха стајали пре 200 година, стојимо и данас. Кад дође време избора, ми имамо — борбу. Кад дође да вршимо наше право, стрепимо брижна чела, да нам се не учини — неправда.

А наша снага?; Зар у нас снаге, који се ранимо својим рођеним месом?!

Да начелници цркве сачињавају цркву, ми би могли да кажемо: Црква је устала против свог рођеног народа Устала кад му је најтеже.

Ја тражим по простору историје именованог патријарха Германа — човека енергије. Убила га је борба с народом. Тражим непопустљивог Маширевића и силовитог Бранковића. Постигла их је иста судбина. То је удес тројице последњих патријарха наших. Дабогме није било добро ни народу! Ни цркви, ни школи, никоме.

Гледам по нашем покору. Пре су били само појединци, које овде онде видимо у историји, како кваре успех народне ствари. И видимо их оборене главе презрене. Данас су читаве странке, које обневиделе кукају и Богу и краљу и влади, да покваре успех народне већине. Они у тој народној већини гледају само једну странку, коју мрзе, па су готови да учине све, само да та странка не постигне успеха.

Ми можемо да кривимо и бедимо личности које тако чине, али кад уђемо дубље у ствар, морамо видети ако нисмо слепи, да и ово не излази само из воље појединаца. Ово је јасан знак велике народне слабости. У народу, који осећа снагу своју и чија је свест будна, не би могле да постоје такве странке.

Па опет, ја сам уверен, да ће српска народна радикална странка наћи пута, мо-

---

Сад се мање пило а више причало. Механџија не стоји, само измишља по штогод масно, да се за трбух држе Колико се механџија трудио, ипак није могао надвишити кмета и тутора.

— Нема попа!... викну један члан, кад је прошло прилично времена од како је он изашао.

— Море 'де се загуби?.. упита кмет

— Да га викамо?.. одговори тутор

— Враг је он!.. и намигну левим оком механџија.

— Неће да се изгуби!. викну пети и искапи до дна.

Опет продуже шалу.

Кад су хтели да испију већ последњу, сви повикаше:

Ето попа!

Поп свечано уђе носећи нешто завијено у мараму.

Зној му је цурио низ лице и губио се у бради и сав је дувао на нос; а кад седе дубоко уздахну и баци им сну мараму.

Да видите ко је вредан!.. викну и лати се чаше да стиша живце и утоли жеђ.

Сви опруже руке и имали су шта видети. У марами је било око десет риба свака од по педесет драма.

— Ех, алал ти вера попе!... викну кмет.

— Вала си нас посрамија!... викну други члан општине.

— 'А .. де испеци!... нареди поп механџији, а овај одмах уста.

— На мене поке!.. викну раздрагано четврти члан општине.

Погледаше га и свима потече вода Искапе последњи гутлај, последњу кап, да замене са свежом.

— Једна, две, три, четири — стане бројати механџија — пет, шест.. и ту стаде.

Погледа боље и дограби рибу која је била нешто мало дебља од осталих. Стане је преокретати у руци загледајући сваки део. То попрате и други а поп се само смешио. Хтео је да отпочне али се уздржа.

Што је ово?!... сви са чуђењем повикаше погледавши попа.

— Које?... правећи се невешт.

— Ово до сад није било!...

— Е .. отегну поп подигнувши обрве, само да знате! ..

Сви одвоструче пажњу, што но рекли. Претворе се у једно уво. Отворе уста

— Одавде — поче поп пошто се добро искашља са осмехом — одем на Мораву, да уватим коју рибицу, јер нема мезе без рибе! Елем, почнем ти одоздо па да дођем до моста. Завирим овамо, турим руку онамо и уфатим једно пет. Са пет риба шта ће се, ни мени доста, а некмо ли свима. Мало по даље перу жене и што ћу? Да обиђем, тешко ми, јер ту има највише риба, све само мренке, и ја ти лепо зажмурим па тамо Погледам тамо, погледам овамо док не видо' једну рибу близу једне невесте. Она је прала, лупајући перајком и ја ти се накашљем: аха!.. али она неће ни да чује Приђох ближе да уватим рибу, кад гле јада. Невеста стала риби баш на главу!...

Општинари не дишу, пиљећи у попа као пиле у жижак С нестрпљењем очекују крај не упадајући попу у причање.

Поп се накашља, зажмирка па продужи.

За несрећу стала баш на главу а риба само чини врц, врц репом! — и ту показа очигледно руком. — Шта ћу?... да пустим рибу, е... то не иде, па ти зажмурим и чап! за рибу!... Оћеш!.. невеста чврсто стала да несам могао да извучем

— Пусти гу!.. умолим невесту.

— Узми гу!... одговори не остављајући перајку.

— Дигни ногу!... викнем мало љуто.

— Дигни гу сам!... одговори брзо невеста смејући се и ако ми није било до смеха.

— Зграбим ти рибу и добро потеглим, кад погледам а оно остала без главе. Ето тако ти још уфатим до моста око жена некај четири-пет и пођем овамо.

Сви се слатко и од срца насмејаше само поп Нака оста озбиљан и званичан.

Испише још једно пола оке као част од петог члана и одоше посрћући свак на своју страну, са надом да их послужи срећа да и они улове „рибу без главе!“

Гилане. **Дукађиниче.**

ра га наћи, да изведе народ из данашњег ужасног положаја. Бура најјаче бесни, кад хоће да стане. Док смо били јачи, била је око нас политичка ноћ, а данас и ако је још увек ноћ, ипак смо већ на освитку — зоре. Ја сам већ двапут казао и ево велим и по трећи пут: Ми не треба да очајавамо Наше начело је праведно, оно је у складу са потребама народног живота, оно је у духу времена, а доба народних права близу је. Оно се рађа, а оно што је до сад владало — нестаће.

И баш у томе добу, неки нам пружају отров, што га треба да одбијамо свом снагом. То је она несретна реч, да наша автономија не вреди, да је штета и за труд и време због ње и око ње. Ви већ знате ону бедну реч — „шугава автономија“.

Ту реч изговарају људи, који проповедају свету борбу за автономију Хрватске и Славоније. А автономија Хрватске и Славоније бедна је као и наша и савија се под ударима противника као и наша. Те две автономије слободно могу да пруже једна другој руку. Па једна света, друга шугава. И зар читава наша уставност није бедна?! Зар она пружа заштите? Зар се мајка одриче мезимца, ако је слабо, бедно, болесно, зар не ради баш онда свом душом својом да га спасава од смрти

Само у томе знаку, у знаку малаксалости, може да се догоди зло. Само у оном часу кад почнемо омаловажавати ту автономију, може да је задеси смрт.

J. T.

Политички преглед

Састанак у Салцбургу. Јуче се у Салцбургу састао аустроугарски министар спољних послова Ерентал са талијанским министром спољних послова Титонијем Како бечки листови јављају, на овом састанку у првом реду саветоваће се министри о томе, у коме би облику талијански краљ Виктор Емануило на свечан начин честитао нашем владару овогодишњу прославу. Немачки цар Виљем је на челу немачких владара лично честитао нашем краљу, а такође и енглески краљ Едвард. Већ и с тога би талијански краљ. као савезник да не изостане иза њих. Као што је познато, наш владар још није био у Риму у посети талијанском краљу, да не би увредио папу. — Осим тога на састанку биће речи о догађајима на блиском Истоку. Неки угледни дипломата тврди, да ће унутарња срећ ност у Турској коначно одстранити нека спорна питања између Италије и Аустроугарске. На овом састанку хоће министри да утврде још и заједнички поступак у погледу догађаја који могу случајно наступити на Истоку

Стање у Мароку. Француска се није дала збунити нотом Немачке, којом ова тражи, да се Мулеј Хафид призна за мароканскога султана. Кад је видела, да је претежна већина становништва Марока пристала уз Мулеја Хафида, Француска је ступила у преговоре са Шпањолском и за који дан обе ће предати потписницама алгесираскога уговора ноту о погодбама, под којима би се Мулеј Хафид могао признати за султана. Француска чека пре свега, да јој Мулеј Хафид и сам јави своје ступање на престо. Чује се, да је посланство Мулеја Хафида већ на путу из Феза за Тангер, где се налазе посланици Француске и Шпањолске. Садржина ноте, што је Француска и Шпањолска жели упутити осталим дворовима, још није позната Ипак је толико избило у јавност, да ће се у ноти тражити, да Мулеј Хафид пристане пре свега на све тачке алгесираскога уговора; да се држи и осталих међународних уговора, што их је склопио пређашњи султан; да се подвеже да ће Француској и Шпањолској платити ратну отштету О свему том је влада Француске претходно известила и ужурбану Немачку. — Чује се да се Абдул Азис још није одрекао престола, али да ће то за који дан морати учинити Поговара се даље да се Абдул Азис не мисли одрећи у корист Мулеја Хафида, већ у корист Мулеја Мухамеда Ипак нема изгледа да ће овај са своје мало присталица моћи правити успешну пропаганду за себе. Уз Абдула Азиса стоји још један је дити војсковођа, Мтуги. То је енергичан човек, добар војник и имао је у задње доба и ратног успеха. Погукао је наиме под Маракешем чете Хафидове Мтуги не престано бодри Азиса да не клоне И из гледа. да би Азис и даље се опирао, да му није Француска препоручила, да се окане даље борбе јер су силе спремне признати Мулеја Хафида за султана. Са Абдулом Азисом губи Мароко човека, који је био пријатељ Европи и просвети.

Организација отоманских Срба.

Увођењем устава знатно су се измениле прилике у отоманској царевини. Поједини народи њени организују се и спремају се за уставну борбу. И наша браћа се организују 10, 11. и 12. августа држали су српски изасланици из појединих места у Скопљу конференцију и са те конференције упутили српском народу у отоманском царству овај проглас:

Прокламовањем Устава у нашој отаџбини створени су услови за свестран миран развитак свију грађана без разлике вере и народности Благодарећи тој промени у унутрашњем склопу Велике Отоманске Империје, осећа се у свима редовима нашег народа потреба за политичком организацијом у циљу свестраног искоришћавања задобивене слободе Ту потребу осећамо и ми Срби Османлије, осећамо је у толико пре што смо за борбу са оружјем у руци коју смо до сада водили, имали нарочите своје уредбе, имали своју револуционарну организацију напуштамо са уверењем, да је извојеван устав довољна и стална гарантија за даљи развитак.

Напуштајући ту организацију, ми Срби Османлије прилазимо стварању српске демократске лиге, чији ће задатак бити, да свом снагом припомогне утврђивању грађанских слобода и уставног живота у нашој отаџбини.

Основно начело те лиге мора да буде признање потреба за одржањем целокупности данашње Отоманске Царевине. То начело је и израз наших патриотских осећаја, који су нас увек у раду руководили, и уверења да би сваки покушај, да се та целокупност ма у ком правцу поремети, изазвао заплете опасне по наш даљи развитак.

Према томе наша ће лига, у границама Отоманске Империје, и строго у тим границама, тежити политичком, просветном и привредном напретку како Срба Османлија тако и целог народа.

Срби Османлије у својој тежњи за свестраним развитком заједничке отаџбине, у чијем благостању само они и гледају своје сопствено благостање, прихватиће искрено споразуман рад са свима домаћим елементима. Такав сложан заједнички рад је по дубоком уверењу нашем најбоља залога лепше будућности свију нас. Очајна борба свију противу свију, која се у нашој отаџбини водила, док није било основних услова за слободан развитак, мора да уступи места братском споразумном раду у уставној отоманској држави.

Већ самим именом својим демократска лига казује, да ће она имати да се заложи да се у отоманској империји запаре широка слобода, истинска једнакост и искрено братство.

Радећи на томе, демократска ће се лига старати, да се легалним средствима, а на првом месту помоћу парламента, извојују што пре установе, које ће оне лепе речи претворити у стварне материјалне основе нашег државног живота.

Тих установа данас нема нити их је могло бити под старим режимом, а њих је немогуће било и поред најбоље воље, створити за кратко време од како је устав повраћен. За стварање тих установа потребно је дугог трпељивог рада. Отаџбина наша стоји пред великим задатком свестраног препорођаја и тај ће се задатак са успехом моћи решити тек ако сви прегнемо на посао. На просветном, на привредном, на опште културном пољу требаће много што шта рушити па онда поново зидати. И ако се у томе раду не пође одмах јасно одређеним правцем, постоји опасност да ће наступити трзавице и заплети, који ће моћи упропастити млади уставни живот наш.

Прихватајући општа демократска начела, која су у основи свију модерних држава, српска демократска лига ће имати да се стара, да се извођење њихово прилагођава посебним приликама наше отаџбине.

У том циљу на скупштини представника Срба Османлија, која ће се одмах после избора састати израдиће се опширан програм просветних, политичких и привредних захтева наших.

До састанка те скупштине данашњи ће привремени одбор као представник Срба у отоманској империји ући у везу са представницима осталих група, а првом месту са браћом Турцима у циљу потпуног умирења становништва као битним условом за сваки успешан рад.

Саопштавајући ова начела, која су руководила привремени одбор, при конференцији, коју је одржао у Скопљу 10, 11 и 12, августа, потписани моле и браћу Србе и осталу браћу у пространој отоманској Империји, да ову изјаву сматрају као израз дубоког поштовања новог стања и искрене жеље да се оно учврсти за срећу и напредак заједничке отаџбине.

Вести из места и са стране.

Убили их гасови.

Пишу нам из Перлеза: Извештавам цењену „Заставу“ о несретном случају, који се код нас догодио а са намером да предочим опасност онима који се занимају са пословима, око којих се ова несрећа догодила.

Овдашњи грађанин Стеван Балножањ, поседник трговине биржа, па и казана за пециво ракије, пекао је у четвртак ракију. Бунар му је баш уз ракиџиницу скопчан са цеви под настрешницом. Радећи приметио је, да нема воде у бунару те позове Живу Новакова, који је вешт био у чишћењу бунара и рече му, да му исчисти бунар. Ту се нашао још један раденик и син споменутог Стевана Они свежу 2 лотре и прво се спусти онај раденик. Неко време се овај бавио доле у бунару, а они горе сташе га викати. Кад не добише одговора спусти се за њим Жива Новаков да види шта ради доле. Спустив се доле, после неког времена, ни од њега гласа. Затим се спусти син, па за њим и отац. И ови осташе у бунару. Тек доцније се сакупи свет, свезаше једног и спустише га. Кад су га напоље извукли каже, да су сва 4 мртви. Узрок смрти им је ово: На по метера од бунара ископана и сазидана је рупа, која је скопчана била са цевима са ракиџиницом. У ову се сливали остатци из казана по печењу ракије. Целог лета се сливало овде и готово да је пуна била. Како се бунар исушио био и пошто је у рупи неко врење наступило, стварала се угљена киселина, која није нашла себи друга пута, јер је отвор на рупи био са цигљом сазидан, то се је кроз цигље од рупе и бунара увукла у бунар и та је угљена киселина сву 4 убила у бунару. Кад се дознало, да су сва 4 у бунару мртви, разним покушајима се постигло да су из бунара извађени Изгледа, да је онај последњи још у животу био кад су их извадили а можда и она 3, али на несрећу њихову у општини није био лекар, који бих можда, вештачким дисањем у живот повратио. Из овог несретног случаја нека се поуче поседници казана и нека припазе, где ће остатке скупљати Погрешка је самог поседника, што није довољно пазио. Али кривити је и општину, што се није постарала да лекару нађе заменика онда, кад је овај на отсуству. — Тек није право, да ова општина и њени грађани у невољи пропадају без лекарске помоћи тим пре, што се и вратобоља појавила у општини. Сва 4 покојника су са многобројном породицом. Њих је жалити, а и је најтеже за она два раденика, који су без хранитеља оставили пор дице своје. Данас ће се сви сахранити уз кукњаву породица им и уз жалење целог грађанства. Бог да им душу прости!

С.

Појање у алмашкој цркви.

Сутра у недељу појаће у алмашкој цркви певачки збор овдашње академске омладине.

Злочинство у Загребу.

Јуче смо јавили, како је неки зликовац у сред Загреба напао и искасапио 80 годишњу старицу Лаврићку, златарку. Сада јављају, да је зликовац ухваћен. То је неки младић од 23 године, Светец, који је познат као препреден крадљивац. Када се прексиноћ око 9 сати вратио у свој стан у Савској улици са својом драганом, Анком Манојловић, ухвати га полиција. Познала га је по опису старице Лаврићке и по слици у албуму злочинаца. У стану му је нашла полиције крвав нож и крвав оковратник, затим златних и сребрних ствари. Злочинац је пред полицијом признао свој злочин. Искасапљена старица још је у животу, но лечници су напустили сваку наду, да ће преболети.

Новинарске патке.

Из Рима јављају: Лист „Итали“ измисли једну историју, како је неки човек, именом Пијетри, још као дечко од једанаест година 1870 године убио свога брата, и како од отог доба већ пуних 38 година у истражном затвору, а никако да добије

пресуду Лист је тиме хтео, да пребаци суловима Италије, што тако отежу парнице. Друге новине и у Италији и на страни, дограђе онај глас па га још наките. Неке су новине тврдиле, како су од својих дописника добиле изворне извештаје и цртале су у најпрњим бојама целу ствар Како би за све на крају ипак била одговорна влада, то окренуше копље против ње. Немилице се ту нападало на владу, док ова најзад није обелоданила целу ствар.

Матица Српска

Књижевни одбор Матице Српске имао је у среду 13. (26) августа своју редовну седницу Високо министарство богоштовља и јавне наставе одбило је молбу двојице питомаца задужбине Петра Костића да не морају ићи у сегединску гимназију из разлога, што се то противи основном писму те задужбине — Извештај секретарев о измени књижевних издања од стране књижевног одељења узима се на знање и равнање Ради бржег поступка уступа се редакцијоном одбору право, да позове књижевнике на сарадњу и да, уз накнадни извештај књижевном одбору, може такве рукописе и примити за друштвена издања. — За књижевна издања примају се рукописи: Песме Јосипа Иличића „Комади срца“; Шекспиров „Корајолан“ у преводу дра Светислава Стефановића; песме Божа Ловрића „Impromtu“; студија дра Владимира Ђоровића. — На оцену се дају два рукописа. — Не примају се десет рукописа — Остало се тицало питомаца матичиних.

Огромна штета.

У Галицији лед и поплава упропастили су читаве крајеве Ради тога се образовао одбор, да купи прилоге за пострадале. На седници тога одбора изнео је Бобрцински, земаљски намесник, да су по тачним извештајима лед, поплава и местимице суша уништили усев у Галицији на простору од 2 милијона и 300 хиљада хектара. Од овога простора је општинско имање милијон и 750 хиљада хектара, а остало појединих људи. Читава штета је процењена на 127 милијона круна У невољи је становништво у 450 општина.

Пловидба ваздухом.

Из Париза јављају: Ових дана предузе је Врајт неколико веома успелих покушаја на свом аероплану. При једном узлету описао је седам пута у висини од својих 25 до 30 метара број осам. Држао се у ваздуху свега 10 минута 40 секунада и прешао је пут нешто више од седам километара.

Брзојави „Застави“

Стигли 23. августа.

Париски градски савет у Прагу.

Будимпешта. Париски градски савет стигао у Праг. Чеси му приредили сјајан дочек и поздравио га прашки градски начелник. Одговорио председник париског градског савета и нагласио пријатељске везе између Француза и Чеха.

Министарска криза у Србији.

Будимпешта. Министар Миловановић примио се кандидатуре у нишком изборном срезу. Избио сукоб између старијих и млађих радикала. Говори се, да ће Миловановић одступити, да ће коалициони кабинет поднети оставку и да ће се распасти коалицаја старијих и млађих радикала

Одговорни уредник: Константин Брадеаровић

Трговина.

Нови Сад, 23. августа 1908. године.

Пшеница прве каквоће стара 21 к 40 до 21 к 60 п
Пшеница нова 20 к 80 п до 21 к 20 п.
Пшеница средња 20 к 20 п до 20 к 40 п.
Пшеница лакша 19 к 20 п до 19 к 60 п
Наполица нова 19 к — п до 19 к 40 п
Јечам нови 15 к 20 п до 14 к 40 п.
Зоб нова 14 к 60 п до 14 к 80 п
Кукуруз у зрну нов 15 к 20 п до 15 к 40 п.
Кукуруз у клипу нов 6 к 80 п до к 7 20 п.
Маст 132 к п до — к — п.
Сланина 132 к — п до — к — п.
Сланина паљена 132 к — п до — к п.
Свињи угојени тешки 94 до 98 п.
Свињи средњи . . . 92 до 94 п.
Свињи лаки . . . . 88 до 92 п.
све од 100 кила
Теоци 74 - 76 по кили.
Овци пар 24 - 32— кр
Јагњци 12—24 пар.

Стање воде под Новим Садом.

22. августа било је . . . . . 1·54
23. августа било је 1 47

ПОМОЋ ОД УКВАРЕ. Иде косидба и жетва .. тешки послови Многи људи пате од укваре. У својој невољи кад жетва дође а они купују масте и ма какве потпасаче поред којих исто тако још и горе злопате него пре. Није доста само потпасач од укваре купити, и новац избацити, него треба од него и помоћи имати Међу тим познато је већ од 40 година да су једино ЦИГЛЕРОВИ ПОТПАСАЧИ хиљадама помогли. Зато што он не држи готову у фабрици збуба робу, него потпасаче сам по свом начину и проналаску израђује. Његовим се потпасачима човек бар може поносити и без бриге радити. Дакле сваком којем је потребна помоћ од укваре, нека се јави што пре на његга карт м, а Ц и г л е р ће му одговорити шта да му се пише и јави, па да мо[illegible]ичном сигурну помоћ пружити. Адреса је:

AUGUST ZIEGLER
Novi Sad, (Újvidék) 386 24 -26
преко пута од це тралне банке № 21.

Sanatogen
врло потребно средство за снажење и освеживање оних који се осећају уморни и невољни као и уопште за
нервозне и слабе.
Више од 760 професора и лекара најбоље препоручено средство. Добити се може у апотекама и дрогеријама.
Књижице бесплатно и плаћеном поштарином разашиље
Bauer & Comp.
797 7—8 Berlin S. W 48.

KALOGÉN
BRÁZAY SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM és SZÁJVIZ

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
Ж. Димовића
овом Саду
потребује
здравог шегрта,
који је 14-ту годину навршио и који српски, мађарски и немачки говори.
Уједно потребује једног 1115 3—3
старијег момка,
који је из солдачине као рачунарски подчасник изишао, који има добар рукопис и који српски мађарски и немачки говори.

Школска деца.
У јеној немачкој кући у Новом Саду, где се на захтевање и мађарски говори, могу деца која похађају овдошње школе, примљена бити, где ће имати потпуну опсрбу и брижљиву негу. — Упитати ваља Hermina Hornyánszky Нови Сад Хаџић Цветићева улица бр. 18. 000 4 5

КАЗАНЦИЈСКА РАДЊА
МИЛАНА Т. ЈОВАНОВИЋА
у Новоме Саду
потребује 2 казанџиска и 2 браварска помоћника.
Ступити могу одмах.
1129 1 2

Ад Ш. С. 662./514. ex 1908.

Стечај

на два редовна **професорска** места на српским народним учитељским школама у Сомбору, креирана одлуком Школског Савета од 9. (22) јуна 1908. бр Ш С. 431./455 ex 1908. са правима и дужностима, прописаним автономним уредбама и наредбама

Компетовати могу Срби и Српкиње источне православне вере, угарски држављани — на прво место они, који имају прописно више оспособљење у првом реду из **педагошких предмета**, у другом реду из земљописа, историје или природних наука; на друго место они, који имају прописно више оспособљење у првом реду из **мађарског језика**, у другом реду из историје или других сродних предмета.

У недостатку потпуно квалификованих компетената приставиће се суплента са прописном суплентском платом.

Прописно инструјисане молбенице имају се поднети потписаном Школском Савету до 7. (20) септембра о г

Из седнице српског православног народног Школског Савета, држане у Карловцима 18 (31) августа 1908 год.

ПРЕДСЕДНИШТВО
1131 1—1 српског народног Школског Савета.

НАЈМОДЕРНИЈА ДЕВОЈАЧКА ШКОЛА
WIEN, III Heutzerstrasse 3.
Од високог државног школског савета концесионирана.
ШКОЛА ЗА КУВАЊЕ И ДОМАЗЛУК, ЗА ИНДУСТРИЈУ И ДАЉЕ ОБРАЗОВАЊЕ.
ПАНЗИОНАТ и ПОЛУПАНЗИОНАТ
1. Кухињска кемија, наука о домазлуку, теоретично и практично знање у кувању и т. д
2. Бели шав, шивење хаљина, фризирање и т д
3. Страни језици, музика, сликање бојама и научни течајеви и т. д 1137 1 8
Почетак октобра, сведоџбе се издају, проспекти бадава Пријаве од 10 пре подне до 3 по подне

У свиту је познато, да је
ЕЛЕКТРИЦИТЕТ

у својој правој форми и јачини употребљен, најуспешнији фактор при лечењу у садашњо ти, нарочито у случајевима нервоз , неурастеније, реуме, главобоље и боловима у крстима, болести стомака и цреви, слабости срца, узетости и т. д. и слабостима сваке врсте
Оба ова своји тва јесу најженијалније у вашем
„ELEKTRO VITALIZER“ спојени
Кад дакле осети е, да је Ваше здравље поремећено, да Ваша снага опада, то не часите да се обратите са поверењем на наш лекарски завод и кад нам до тавите овај купон, то ће Вам се под затвореном коверт м доставити књига „Behandlung über moderne Elektro-Therapie“ бадава и плаћеном поштарином.
Elektro-Vitalizer ärztl. Ordin.-Institut, Budapest, Károly-körut 2, Mezzanin 62.

Г. Гаврило Херцег из Карачонда пише:
После употребе од 6 месеци Elektro-Vitalizer апарата ослободио је моју пуницу од свих болести: нервозе, главобоље, лупања срца, клонулости, немања апетита и страшивости за чега сам Вам врло поштовани г. лечниче врло захвалан По свом умењу исти апарат ћу најтоплије препоручивати. Дозвољавам да ово моје писмо у новинама изнесете, јер одговара чистој истини.
1136 1—4

КУПОН З ЈЕДНУ БЕСПЛАТНУ КЊИГУ.
На Elektro-Vitalizer ärztl. Ord.-Inst Budapest, Karlsring 2, Mezzanin 62.
Молим пошаљите ми књигу: за мушке, за женске.
Под насловом
„Eine Abhandlung über moderne Elektro-Therapie“
бадава и франко у затвореној коверти.
Име: .....
Место: .....

!! ТЕЛЕГРАМ !!

Јављам поштованој публици да имадем на продају:

300 хвати букових цепаница ПРВЕ КЛАСЕ
сувих дрва и то хват по . . 36 кр
100 хвати растових I. кл. по . . 32 кр
100 хвати пригли I. кл. по . . 32 кр.
100 хвати пригли II. кл. по . 28 кр.

Дрво горе наведено је изврсне каквоће, суво, **и слагање по хвату много боље него игде.** Дрва се налазе на Лиману на плацу Гавански и Алексијевић

У Новом Саду 2. септембра 1908.

1118 2—2 **СВЕТОЗАР КОСОВАЦ**
Жак ул. 5. бр

НАМЕШТЕНА СОБА

са засебним уласком евентуално и храном, може се добити у Хаџић-Светићевој улици бр. 13. 1120 2—3

Доктор Савићевић

СПЕЦИЈАЛИСТА

са венеричне и кожне болести.

лекар одељења за сифилис. венеричне и кожне болести

ОПШТЕ ДРЖАВНЕ БОЛНИЦЕ У БЕОГРАДУ

прима од 1—3 после подне
и од 1—7 у вече.

Кнез Михајлова 14.

1075 4—10

МЕД. УНИВ.

Др. Анте Гргурина

ординира

ЗА УНУТАРЊЕ И ДЕЧИЈЕ БОЛЕСТИ

у Опатији (Abbazia) 83 16—0

у „Vili Tiskarna“ од 11—12 и од 3—4

Недостиживо средство за негу

1525 72—100 **лица и руку јесте**

једино прави савим нешкодљиви Silva crem Одстрањује сује дице мрље, сунчане пеге и све остале нечистоће. Најсигурније средство Може се и у јутро после прања рабити. Тегглице 4 круне без даљег трошка ако се новац напред пошље Где ее не би могло добити поручује се из

пекарне Салватор А. Ковијак Рума

Моде галантеријска и тошових обућа

РАДЊА

Л. Нинковића у Земуну

треба **ДВА ПОМОЋНИКА.**

Они који су сличну радњу свршили, имају првенство. — У офертима нужно је да се означи ко у плату тражи рефлектант месечно и кад ступити може.

Они који су у радњи овој место желели заузети, а на своје оферте акцепте добили нису, — могу поново своје понуде поднети. 1116 2—3

СТАН ЗА ЂАКЕ.

Једна трговачка кућа прима ђаке у стан и кост, под строгим надзором.

Ближа извешћа у администрацији „Заставе“. 1039 4—5

КРЕЧ

бео, мастан, оздравлен јефтин 1 кг прима воде 4—4½ кг. Производи се од **белог мармор камена** Једина продаја за Угарску и Хрватску на вагоне и мање. Нарочита пажња подузимачима и виноградарима На стоваришту имам стално За цену се треба обратити.

Васи Вучковићу, Нови Сад
597 15—15 код „Шаргарепе“.

Прва српска трговина

мушког, женског и дечијег одела

Стевана Ј. Капамџије

у Новом Саду, главна улица бр 25 3 препоручује своје велико стовариште сваке врсте готовог мушког одела. као и одела по мери, најновијег кроја, осо ито пак за сваку сезону богати избор најмодерније

ЖЕНСКЕ КОНФЕКЦИЈЕ

Цене су поред солидне и тачне послуге јефтиније него игде, особито за ђаке; с тога се моле родитељи, који своју децу за школу одену желе, да се о томе уверити изволе.

1053 4 26

Оглас.

22. септембра п. р. 1908. у 4 сата по подне и 23. до подне издаваће се у Читлуку код Феричанаца (жупанија вировитичка) под закуп земља **манастира Ораховице** и то:

Имање „ЧИТЛУК“ које се састоји **из 200 јутара оранице и ливаде и 130 јутара шуме као пашњака,** са свима господарским зградама.

Имање „ОБРАДОВЦИ“ које има **210 јутара оранице и ливаде и 147 јутара шуме као пашњак,** које ће се евентуално и парцеларно издати под закуп.

Закупник може прекупити и сав потребни фундус инструктус. Кауција 600 круна за дражбу на све, на парцеле сразмерно мања.

Повјереник Саборског Одбора:
1117 2—3 **Саво Стојаковић**
прота пакрачки.

„УТЕХА“

ДОБРОТВОРНО ПОСМРТНО ДРУШТВО

у Турији

за кратко време постигао је опет број чланова, али да би свој благотворни рад могло отпочети што пре, потребује још 100 чланова. Стога ко жели чланом постати, нека што пре заиште потребне уписне табаке са упуством.

Повереници се траже и посебно награђују.

Адреса: 917 6—10

„Utcha“ — Turja (Bácska).

НА ЗНАЊЕ

г. г свештеницима и учитељима!

Све тисканице

могу се добити за **српске вероисповедне школе** и то: **Дневник** о похађању свакидашње школе **Записник** о свршеном школском раду **Дневник** о похађању повторне школе. **Школске сведоџбе** итд.

За комуналне и државне школе и дечја забавишта: Eőme et 1 és mul sztási napló. Felvételi napló. Foglalkozási napló. Felvételi jegy Látogatási napló. Kisdedóvodaköteles gyermekek névsora stb

За пар хијска звања: породични (домовни) **протоколи, изводи и протоколи** крштених, венчаних и умрлих, **изводи,** снабдевени на полеђини са мађарским преводом, **додатак инвентару уверење, извешће и испит, књижице** за прирез и уплату парохијала и верозаконских прилога, као и **књижице** за уплату црквеног зајма и т. д.

Све горе наведене тисканице штампане су на изврсно финој хартији.

Осим бито препоручујем **Српску читанку** од Мите Ђорђевића, коју је примио СНШк Савет за I. и II. разред виших девојачких школа Цена је књизи тврдо укориценој 1 К.

Исто тако препоручујем своје велико стовариште **сваковрсног писаћег прибора,** као: хартије, пера, мастила, оловака, писаљака. креде, сунђера, правачника и т. д., а све по цени јефтиније него игде.

Моли за многобројне поруџбине

Ђорђе Ивковић,
власник штампарије и књиговезнице
1038 3—3 у Новом Саду.

КАНЦЕЛАРИЈА

за трговачки и менични инкасо,

МИТЕ ДРАГУТИНОВИЋА

Београд, Краљев Трг бр. 13.

Врши: инкасо за потраживања трговачка, из процеса и за процесом, и прима процесе о наплати;

Информише: о разним индустријским предузећима, о јавним лицитацијама и жиговини;

Пласира: новац комитената на имања у Београду; инт. облација прво место а камата на мање суме 12% — а веће 10%;

Продаје: комплексе земља и шума од 200—300 хектара; куће, пиваре и хотеле са рентом од 5% до 10%;

Модерни парни млин најновијег система и млин на реци са турбином и падом воде са висине од 3 и по метра а на случај јаких мразева постројена је локом. била од 45 коњ. снаге Парни млин самеље 12.000 килограма пшенице фино сејано, а на реци 10.000 килогр. за 24 сата, оба на простору од 24 хект. земље прве класе, са зградама и машинама, који се поред млинарског шпекулативног посла могу употребити за фабрику — прераду кудеље, — конопље, јер воде има у изобиљу. Имање је удаљено од жељезнице на један сат За имања не мора се сав новац полагати.

Награду за све послове наплаћује врло скромну и то:

По свршеном послу или процесу. 909 6 10

Драгутин Женадовић

у Н. Саду.
Главна ул. бр 9.
Телефон бр. 181.

код

„Лава“

Велика шпецерајска и деликатесна

трговина.

Велико стовариште брашна и разног сапуна, најбоље врсте гром есенције, најфинијег зејтина за јело. Стовариште: шећера, кафе, пиринча, крупна и ситна грожђа, бадема, лешњака, смокава, малаге грожђа, чоколаде. Бенздорф какао. — Велики избор и сваковрсних бомбона и т. д. Сваковрсних боја за вречење, лака за потоке, фирнајза и пемзле и све остале у овој струци спадајуће робе.

Разна вина, шампањца домаћег и француског, коњака, ликера. Праве сремске шљивовице Велико стовариште минералних вода: Гисхиблер Кронзотфер, Роичер, Салватор, Селтерс и т. д лековитих вода.

Пошто сам у вези са првим и највећим ветским извозним трговинама и твоговицама и с тиме моју робу из првих извора у великим количинама повлачим, с тога ми је могуће и цене тако јефтине ставити да се код мене свагда свежа и најбоља роба по најнижим ценама добити може.

Сваком нека је из своје сопствене користи препоручено да се за набавку робе обрати на велику шпецерајску трговину

Драгутина Женадовића

Новод Саду, код „ЛАВА“. у

Главна улица бр 9 пређе Д. Кода.

852 12—50

Најпоузданије јемство!
Повољни услови за плаћање!

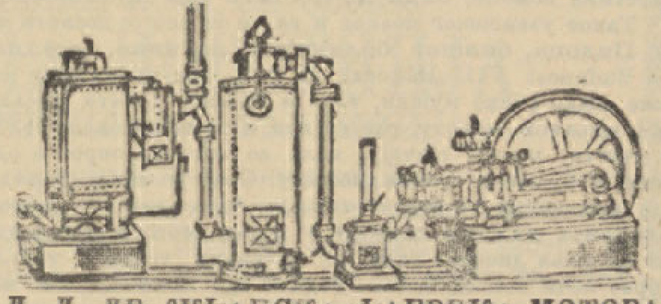

Д. Д. ДРЕЗЂАНСКА ФАБРИКА МОТОРА

(A. G. Dresdner Motorenfabrick)

једна од најстаријих и највећих

ФАБРИКА МОТОРА

лиферује најсавршеније, трајне, тачно припознато и сигурно функционирајуће и који са мало трошка раде

МОТОРЕ ЛОКОМОБИЛЕ

за увлачење гаса, за бензан, за плин, за олај, за ацетилен.

704 12—20

Главно заступство и стовариште

GELLÉRT IGNÁCZ és Tsa Budapest Terézkörut 41.

Телефон бр. 12—91.

!!! КАШАЉ !!!

ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ. | ПРОМУКЛОСТ.

до сад сигурно опробано средство Франкле ове пилуле (погачице) лечнички препоручено. Врло пријатан укус. 1 велика кутија 2 кр. 40 пот. Две кутије шаљу се франко. Може се добити у апотеци

Frankl Antal

1532 32—40 Szeged, Felső város 30

СА ЕЛЕКТРИЧНИМ ПО ОНОМ

УРЕЂЕНА ФАБРИКА

Г. СКРБИЋА

ЗАГРЕБ, Илица бр. 40.

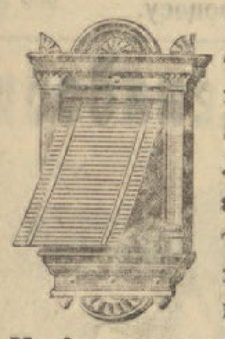

препоруча своје на гласу солидне и јефтине жалузије од дрвене ткане и платнене ролете, жељезне и дрвене капке за прозоре и дућане, те моли што више пажње поклонити овој домаћој фабрици

Цијенници и прорачуни бадава

127 31—50

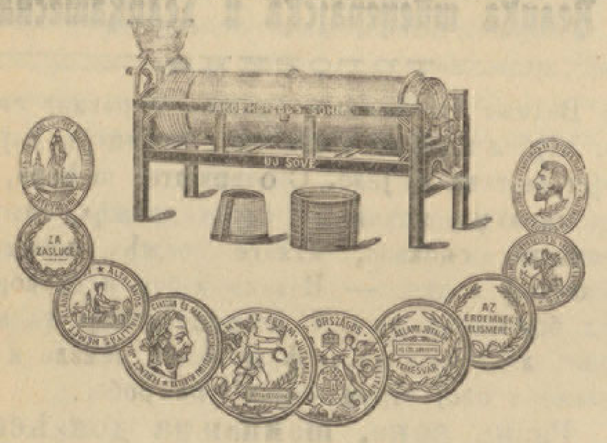

Јакова Хецела синови,

НОВЕ ШОВЕ (Вачка)

ПРОИЗВАЂАЧИ ТРИЈЕРА.

Овај **чистач (Тријер)** *чисти пшеницу од јечма воћа, кукоља и грорице,* а нарочито од *сваковрсног дивљег семења,* било ово већег или мањег зрна.

На захтев шаљемо наш ценовник свакоме бесплатно.

Jakob Hetzel's Söhne

889 7—10 (Uj Sove bácska).

НЕКОЛИКО РЕЧИ

О ТАЈНИМ БОЛЕСТИМА.

Жалосно је — али права је истина, да у данашњем добу на чудо врло много има таки људи, којима је крв и телесни сокови покварени, и који су ради своје младићке лакомислености и хрђаве навике своју живчану систему и душевну јакост уништили. Сад је најпречe време, да ово грозно стање престане. Неко мора бити, који ће младићем у полном животу добровољно, искрено и темељно поучити; неког мора бити, коме могу људи своје тајне болести слободно, без устезања и са поверењем поверити Али није доста, ове болести ма коме испричати, већ се мора таком савесном специалисти лечнику обратити, који о полном животу може савете дати, те на евентуално већ постојећим болестима помоћи, онда ће нестати тих тајних болести.

Таког узвишеног позива и за то је опште познати завод др. Палоца, бившег болничког лечника, специалисте Budapest VII. Rákóczi út 10.), где уз највећу тајну може свако (како мушки, тако и женске) добити разјашњење о спољном животу, где се крв и телесни сокови болесника очисте, живци ојачају, цела се система опроста од болести, и душевни болови нестану. Овај је завод услед до сада чињеног и на толико хиљада болесника **са успехом** изведеног начина лечења у целој монархији једини. Без сметања дневног рада, са сигурним успехом, темељито и брзо лечи већ од толико година др. Палоци **са његовим специалним начином** лечења и у најзанемаренијим случајевима сифилитичне раке болести пени за мокрење, бешике, живаца и кичме, последице сифилиса, цурење семена ослабљену људску снагу (импотенција), златну жилу, болести крви, болести кожне, те све болести женске. За женске посебна чекаоница и посебан улаз. Даљина није препрека лечењу. Ако ко ма из кога разлога особно не може доћи, драговољно му се даје на писмо исцрпан, дискретан одговор (к писму треба само биљег за одговор приложити) Након довршеног лечења писма се пале или на захтев враћају се. Завод се брине и о специалним лековима. У заводу говори се и кореспондира се српски. Прима се дневно од 9 сати до подне, до 6 сати по подне (недељом до 12 сати у подне.)

Наслов: Др. Палоц бивши болнички лечник, специалиста Budapest Rákóczi út 10. 273 6 - 9

ВЕЛИКА

ПАРНА ШТАМПАРИЈА И КЊИГОВЕЗНИЦА

ЂОРЂА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ

дунавска улица, у својој кући

снабдевена са 8 машина, које креће **гас мотор** а уређена **најновијим модерним и сецесије словима, украсима и шарама сваке врсте** израђује најсавршеније све **штампарске и књиговезачке послове** брзо, тачно и на највеће задовољство, а све по цени јефтиније него игде 71 30 - 52

Моли за многобројне наруџбине.

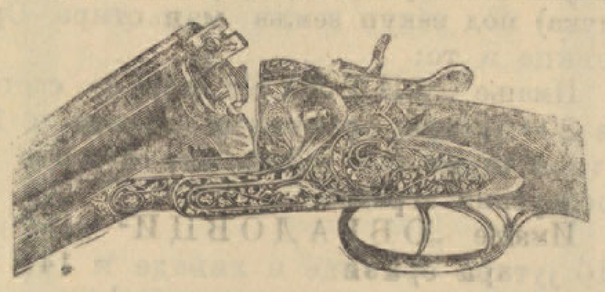

РУКОТВОРНИЦА ОРУЖЈА И ПУШКАРСКИ ВЕЛЕЗАВОД

ЛАДИСЛАВ ШВЕСТКА a spol

Праг, Чешка, Вацлавски трг бр. 53.

препоручује своје **гласовите, одличне ланкастере,** које се одликују изврсним пуцањем, као и необичном дуготрајношћу. — Званично одобрени специјалитет цеви са ознаком:

„Велефини армадски челик“.

Велики избор револвера и флоберта

Једина фирма, која је издала преко 100 страна велики хрватско-српски ценик, тискан и латиницом и ћирилицом. Ценик шаљем бесплатно, кад ми се пошаље адреса и заним ње Цене умерене

Особама вредним кредита на умерене месечне отплате. 257 10 2

ХОЋЕТЕ ДА СЕ ЖЕНИТЕ?

За даме (међу њима и такве са незаконитим дететом, телесном маном и т д.) **са иметком од 5000 до 500.000 Кр.,** опуномоћени смо да тражимо мужеве. Само господа (и без иметка), која заиста озбиљно мисле и код којих за брз женидбу нема никакве сметње, нека пишу на **L Schlesinger, Berlin 18.** 839 10—13

Желите да вам њиве роде!

Доказано је, да скоро све ваше земље немају довољно фосфорне киселине, коју потребује:

Пшеница, раж, зоб, јечам, кукуруз, шећерна репа, кромпир, винова лоза воће и баштенске биљке да би могле **ДОБАР РОД ДОНЕТИ** Многи покушавају да ђубретом из штал (стаја) поправе своје неплодне њиве; али увалуд јер у том ђубрету нема фосфорне киселине. Само ове њиве и земље поправиле и донеле привреднику скоро **ДУПЛИ РОД**, које су ђубрене

вештачким ђубретом

(суперфосфоратом)

које има фосфорне киселине и које је прегледом власти пронађено као корисно, тако да га и министарство пољопривреде сваком препоручује. Добија се будваштo једино код

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА

банкарско-комисионарска радња

у НОВОМ САДУ.

Кошутова ул. бр. 52. Одма до главне поште.

Пишите одмах па ћете добити бадаве а књигу са сликама и ценовник.

АКО ТРЕБАТЕ НОВАЦА!

а ви се одмах писмом или картом обратите на

БАНКАРСКУ И КОМИСИОНУ РАДЊУ

ЈЕФТЕ ЛЕДЕРЕРА

у Н. САДУ, Кошутова ул. бр. 52. до главне поште.

Банка даје и посредује зајмове на поседе и куће до три четвртине њихове вредности и све то уз најповољнији услов, најнижу камату и најбрже. Све потребне послове око зајма, уваћање у грунтовницу, брисање и т. д. сама врши и тако да странке немају никаквих трошкова унапред. Купује и продаје земљу а предузима и парцелирање јефтино.

Главно заступство осигуравајућег друш. „Анкер“ прима осигуравање, противу ЛЕДА, ВАТРЕ и ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ЖИВОТА уз најповољнији услов.

624 14 16

Школске књиге, учила и писаћи прибор

има у великом избору потписана књижара.

Исто тако велики избор разних других дела из свих грана књижевности, уз то слика, музикалија икона.

Послуга је брза и тачна, а цена умерена. 1081 3 - 5

Молимо да се не адресује на фирму **Браћа М. Поповић,** јер под том адресом не долази наруџбина одмах у нашу радњу.

Адресује се једино на

Књижара и штампарија „НАТОШЕВИЋ“ учитељско д. д. у Новом Саду.

СУДСКИ ДОЗВОЉЕНА

КОНАЧНА РАСПРОДАЈА!

Због напуштања радње продаје све

адђаре сву златну, сребрну и робу од кина-сребра и сатове са 30—40% испод цене

АРМАЊ ГЕЗА

драгуљар и сајџија, НОВИ САД, главни трг. 429 31—50

OSERS & BAUER специјална фабрика мотор изради за **Budapest VI. Podmaniczki utca 18 Wien, XX. Dredner str. 81.- 83.**

БЕНЗИН

мотори

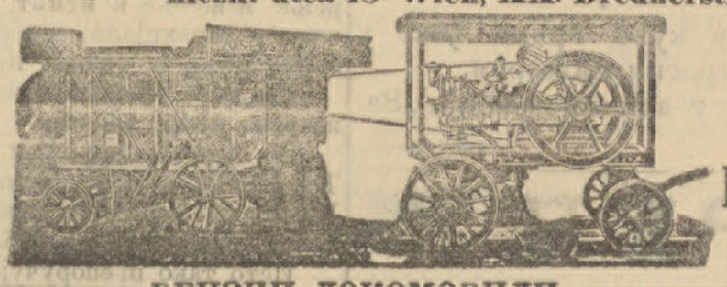

Мотори

КОЈИ УВЛАЧЕ ГАС

1619 48—52

БЕНЗИН ЛОКОМОВИЛИ

Данас најјефтинија радна снага! Трошкови рада по коњској снази 2—3 потуре. Више стотина разновр сних машина налазе се у промету. Врло повољни услови за плаћање! Првог реда сопствена фабрика! Са ценовни цима и прорачуном стојимо бесплатно на услуги.

У последње време одправили смо овима стројеве машине: Јовану Илосу и друговима у Сас Весушу (8 коњских снага), Јовану Магочи и друговима Монор Тањи (6 коњских снага), Јовану Пап у Јарош Беренју (8 коњских снага), Павлу Ј. Нађу у Боглар (6 коњ. снага), Стеван Пали мл. у Орду код Боглара (4 коњ. снаге), Мирко Такач млинар у Пасто (75 коњ. снага, који увлаче гас. Вилмош Стенгер млинару у Вел. Тополовац (50 коњ. снага) који увлаче гас. Шалу Росману млинару у Моч колошварска жупанија (40 коњ. снага) који увлаче гас. Јосифу ерцегу млинару у Мађар Банхеђеш (30 коњ. снага) који увлаче гас и још много великим властелинствима.

500 круна плаћам ономе, кога заболе зуб или коме смрди из устију након трајне употребе Бартилине воде за зубе. Цијена је бочица 80 филира.

Ed. Bartilla - Winkler

Wien, 19/I. Sommergasse 1.

Добива се у свим лекарницама.

У Новом Саду код **В. К. Грозингера**

Фрање Јосифа трг.

захтевајте свагдје, изрично Бартилину воду за зуб. Пријаве о потворењу награђујем.

У мјеста гдје се ова не може да добије, шаљем 7 бочица за К 5·80 просто од поштарине. 168 325 2 -

---

ГЛАВНИ ЗАХТЕВ ЗА ЛЕПОТУ ЈЕ ЛЕПО ЛИЦЕ.

Свака дама може лепоту лица постићи употребом чудесно дјелујућег

ФЕЛДЕШОВОГ

Маргит-Крма.

МАРГИТ-КРЕМ је особито фино, пријатно мирисаво средство, које брзо глача и чисти, јер већ при првом покушају има успеха, даје кожи одма пријатну гипку мекоћу; 10 – 20 дана кожа се сасвим промени и нестају пеге, флеке, и нечистоће лица сваке врсте.

ОСОБИТО СВОЈСТВО овог крема је, да лице није масно и не сјаји се као код других кремова, већ на против одузима сјајност кожи као пудер, те се нарочито може и дању употребљавати. Рани кожу те добија дечију свежину и пуноћу кадифену мекоћу и пријатност.

Највећа је одлика, што нема у себи живе ни олова, дакле сасма је не шкодљив.

Цена великој тегли К 2·— малој К 1·— Маргит-сапун 70 пот., Маргит-пудер К 1·20. Маргит-паста за зубе К 1·— Вода за лице К 1·—.

Добија се у свакој апотеци и дрогерији.

Произвођач: **CLEMENS v. FÖLDES**

апотекар у Араду

Поруке за 6 круна плаћеном поштарином. 195 5 - 5

Треба се чувати од подражавања!

ФЕЛДЕШОВ МАРГИТ-КРЕМ добија се у НОВОМ САДУ код Карла Грозингера, Гаврe Илића Јована Вујића и дрогеристе Оскара Клајна.

Треба се чувати од подражавања!

Девојачко васпиталиште СВ. МАЈКЕ АНГЕЛИНЕ

у својој кући.

Дарежљивошћу својих највећих добротвора **Лазара и Софије Дунђерски** преселило се **девојачко васпиталиште св. Мајке Ангелине** у Будимпешти **у своју кућу**, у средини престонице, уређену сасвим према **васпитним и здравственим** циљевима а за 30 питомица.

Пријаве прима, обавештаје и програме даје:

СРП. ПРАВОСЛАВНА ПРОСВЕТНА ЖЕНСКА ЗАДРУГА

СВ. МАЈКЕ АНГЕЛИНЕ.

Адреса: Budapest IV. Váczi utcza 63 szám.

982 7—20

НЕМА ВИШЕ

главнице у храни

при употреби 1105 1 3

Нума Дипијевог прашка

Од 25 године са најбољим успехом употребљава се овај прашак против главнице (сњета) код пшенице, кукуруза, јечма, зоби, кромпира и т. д.

Један пакет довољан је за две метарске центе семена кошта 50 пот., а на једну метарценту семена пакет за 26 пот.

Треба се чувати од подражавања

која ништа не вреде.

Добија се у НОВОМ САДУ код Е. Дицгена и Синова. Љубе Стефановића и Сина; у МИТРОВИЦИ код Јов Костића; у СОМБОРУ код Жигмун а Сбилбиха.

NUMA DUPUY & Comp

WIEN, VI. I. Windmühlgasse Nro 33.

БЕОГРАД. ○●○●○●○ СРБИЈА.

ОПШТА ПРИВРЕДНА БАНКА

(Allgemeine Handels- und Industrie Bank, Belgrad)

Капитал Дин. 1,000 000 ● Kapital Frs. 1,000 000

Прима улоге на штедњу из свих српских земаља.

Плаћа 6% годишње камате.

Адреса за писма: Општој Привредној Банци — Београд

Адреса за телеграме: Banque Général.

402 80—30

СРБИЈА. ○●○●○●○ БЕОГРАД.

ПРЕСА ЗА ВОЋЕ И ГРОЖЂЕ

које раде са сталним и двоструким притиском и одионом регулацијом **„Hercules“** за ручну употребу а са највећом израдом.

ХИДРАУЛИЧКЕ ПРЕСЕ

за врло велики притисак и груби рад

Машина за жрнање воћа и грожђа.

Справа за крунење грожђа (Abbeermaschienen). Потпуно удешене за цеђење шире, које су покретне или неокретне.

Справе за цеђење сокова од воћа, ступе за цеђење јагода.

Справе за сушење воћа и зеља, машине које љуште и секу воће најновије патентиране, које саме раде и који се преносе и возе.

Штрцаљке (**„SYPHONIA“**) за виограде дрва и за уништење горушице.

ПЛУГОВИ ЗА ВИНОГРАДЕ

НАЈБОЉЕ МАШИНЕ СЕЈАЧИЦЕ

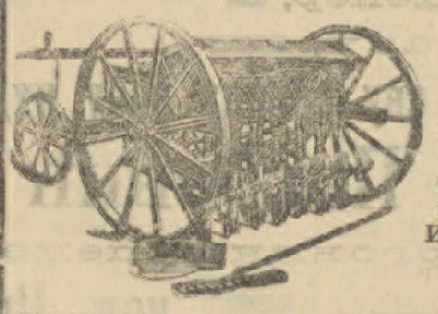

Ф. Мајфарта и Друга.

„AGRIKOLA“ (Schubrad System) за сваковрсно семење, без да се мењају точкови за брдо и доњу. Најлакше се креће, врло дуго трају најјефтинија цена.

Машина за кошење, грабље за сено, пресе за сено и сламу за ручну употребу, машина за крунење, кукуруза машине за вршење, гепел, справа за чишћење, тријери, плугови, ваљци, бране, сечке и т. д.

Израђујемо и продајемо под гаранцијом као шпецијалитете најновије конструкције

PH. MAYFARTH & Co.

591 11—14 **WIEN, II./1 Taborstrasse 71.**

Фабрика пољопривредних машина ливница гвожђа и радионица за плугове. Одликовање са преко 600 златних и сребрних медаља итд. Опширни и илустровани каталози бадава и франко. Тражимо заступнике и препродавце.

Законом заштићено! **„Hygienicus“** **Законом заштићено!**

Bügelpasta.

сензационални изум, којим се тварима даје изглед као да су нове. Неопходно потребно за столно, постељно и тоалетно рубље, за мекане кошуље, блузе, опреме за невјесте, за бијеле и бојадисане платнене и памучне хаљине, витраж, завјесе, чипке, копрене и т. д.

„HYGIENICUS“ чини тканину чвршћом и особито меканом као самет, памучним стварима даје лијепи изглед холандског платна.

Увијек једнако дјелује за све тканине, било то платно, памук, вуна или свила.

Десинфицира.

Добива се у свима шпецерајским, колонијалним, дрогеријама и сличним пословима.

L. Chiozza & Co.

Cervignano (Küstenland.)

816 12—20

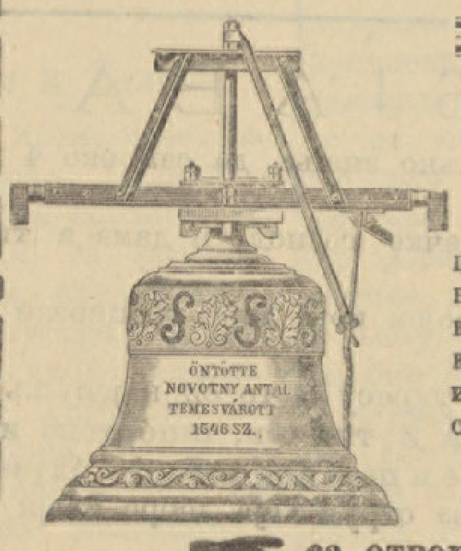

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА

ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА

АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — **са гаранцијом на више година** — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем 1032 50—52

од мене израђена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона

која су у горњем делу — као виолина са отвором у виду фигуре S провиђена и која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако уједном патентирано звоно од килограма изједначује са звуком других по старој системи звона од 461 килогра

Даље препоручујем **козе за звона** од кованог гвожђа, у торњу слободно стојеће; **звона или шоље за сатове** од метала, **прављење старих звона са крунама** од кованог гвожђа

Илустровани ценовници и прорачун трошка бесплатно и франко.

На миленарској земаљ. изложби у Будимпешти 1895. награђена са великом миленарском медаљом

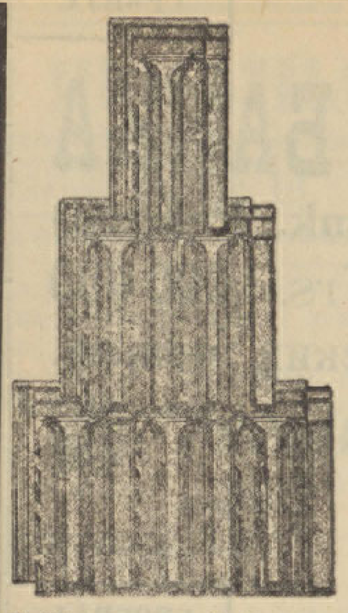

В.-Кикиндски фабрикат. Одликовани Бонови Sicherheits Überdeck Ziegel №272.

М. БОН и ДРУГОВИ

у Вел. Кикинди и Жомбољу.

Најстарија, највећа и најбоља творница у Аустро-Угарској монархији јесу:

БОНОВЕ ЦИГЉАНЕ

у Великој Кикинди и Жомбољу.

Основано 1864. ● Најзнатније референције. ● Основано 1864.

Годишња производња 50 милиона.

Ц. К. пат. Бонових Sicherheits-Überdeck Ziegel у гвоздено-оксидираној ○○○ боји или по жељи терованих. ○○○

ПРОИЗВОДЊА: Бонових пат. Sicherheits-Überdeck Ziegel јесу најјеф ○○○ тинији најлепши креп за кровове. ○○○

Илустроване каталоге и мустре разашиљу бадава и франко.

899 7 10

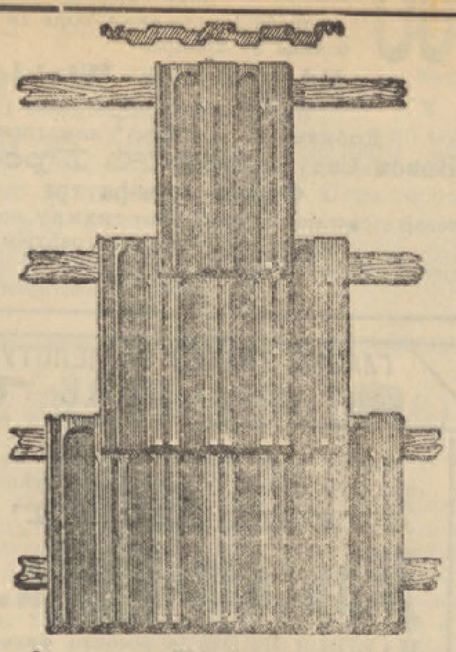

Одликовали Жомбољски фабрикат пат. Sicherheits-Überdeck Ziegel № 253.

ЂУЛА БАУЕР

ВЕЛИКА ПИВАРСКА РАДЊА

Нови Сад, (Ujvidék)

највеће стоваришће пива:

ПИЛЗАНСКОГ) прастарог извора
БУДВАЈСКОГ) (Urquell)

Штајнбрушког првог мађарског деоничарског друштва.

Хагенмахеровог, будафокског и штајнбрушког деоничарских пивара а само у добу сезоне далеко чувено Салватор пиво

Дневно се пуни са модерним америкавским машинама за прање и пуњење флаша.

Поруке се брзо и јефтино обављају

651 20—25

„ПРИЈАТЕЉ“

једино чисто српско православно друштво

исплатило је

50.000 К.

наследницима завештача својих.

ПОЗИВАМО

САМО Србе и Српкиње православне вере, који су здрави, пунолетни, или који нису преживели 52-гу годину живота свога, да се уписују у наше друштво

ОДМАХ

издајемо друштвене обвезнице на 2000 К. чим који пријавник пошље у име уписнине и чланарине 8 К.

ПОЖУРИТЕ СЕ

са пошиљком уписнине, чланарине и **своје тачне адресе.**

НА ЗАХТЕВ

шаљемо тисканице и опширнији обавештај. Савесним скупљачима чланова даћемо пристојну награду.

Управа друштва „Пријатељ“

„BATÁT“ szerb egyesület SZEGED.

689 12—12

Гром есенције
најбоља и најјача
80 %
Сирупа
Kisber-ског
:АРАХИДЕ:
Брашно,
Шећер,
Каву,

На велико и :на мало:

:: САПУНА ::
Шихтовог
:: све врсте ::
Кромпир шећера
: Marosvásáhely :
:: ПИРИНАЦ ::
Зејтин,
Свеће,
Вадем,

и сву осталу робу нуде по најумеренијој цени

Петровић и Поповић

трговина спецераја и деликатеса

код „Црног Кера“

784 12

ћошак главне и лебарске улице.

Шихтов сапун, са знаком „Јелена“ употребљује се због свог нарочито одличног својства за сваку сврху уредног прања; за особну употребу, за фино и грубо бело и шарено рубље, за кухињске ствари, намештај, ћилиме, за домаћу животињу и т. д. и т. д. Сапун је из најбољег бираног материјала састављен.

776 2—4

Основано 1899. **ОБЈАВА.** Основано 1899.

Високо штованим дамама стављам на повољно знање, да сам око 4 недеље у Берлину и Бечу при зготовљавању модела радио и проучио јесењу и зимску моду.

Уједно сам ангажовао снаге првога реда бечке господе и дама а тиме сам у стању да одговорим пуној мери и најразмаженијим захтевима

Тоалете које ја отправљам одликују се кројем који даје грациозан укусан стас, безпрекорно стоје најбрижљивије се израђују.

Имам на стоваришту нарочите артикле у украсу и то од најскупљих па до најјефтинијих.

У мојем атељеу израђују се **енглески костими путнички, шпортске и уличне тоалете, јесењи и зимски вечерњи мантлови, француски огртачи, свадбене опреме балске и парадне тоалете, блузе за позоришта и све што спада у ову струку.**

За иностранство радим по једној мустри за струк која добро стоји и кад се означи дужина хаљине, и преузимам најсигурније јемство да ће беспрекорно стојати.

Моја строго солидна послуга пружа јемство да ће свако бити потпуно задовољан.

1056 2 6

Са пуним поштовањем

Hermann Weith,

специјалиста за енглеске костиме

Нови Сад, Фрање Ракоција улица бр. 28 (Футошка улица).

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.